

Budsjettforslag 2017 - Begrunnelse for forslag til vedtak

Dette er det fjerde budsjettforslaget for denne dekanperioden. Jeg har ved tidligere behandlinger av budsjett uttrykt bekymring over virkningene av akkumulerende rammekutt til instituttene og over tankegangen bak budsjettforslagene. Jeg mener også at budsjettforslaget fremmet av fakultetsdirektøren ikke er et budsjettforslag som bringer fakultet framover mot langsiktige mål slik de blir beskrevet i fakultetets strategi. Jeg vil derfor komme med et alternativt forslag til vedtak. Bakgrunn og begrunnelse kommer nedenfor.

Bakgrunn - nøkkeltall 2014-2017.

	2014	2015	2016	2017
Sum bevilgning MN fra U.styret	552 525	586 784	594 694	634 334
Lønns- og prisjustering	3.5%	3.0%	2.6%	2.2%
Rammekutt fra UiB sentralt	1.9%	1.5%	1.8%	1.86%
Effektiviseringskutt		0.5%		
MN kutt	2.3%	0.5%	1.2%	1.0%
Totale kutt til inst.	4.2%	2.5%	3.0%	2.86%
BOA-budsjett MN	314 000	379 000	364 000	385 000
BOA-regnskap MN	314 000		364 000	360 000

Totale rammekutt til instituttene for 2014, 2015, 2016 og 2017 er 12.56%. Kutt på 3% per år er omlag 'Handlingsrommet' knyttet til forventet naturlig avgang.

Om rammekuttene.

En betydelig del av rammekuttene kommer fra UiB-sentralt og en del av disse er igjen knyttet til generelle effektiviseringskutt. Det kan derfor hevdes at disse kuttene er ikke ledelsen ved MN-fakultetet ansvarlig for. Jeg vil imidlertid minne fakultetsstyret på om en tid under forrige rektor med gjentatt klaging og innsigelser mot inndragning av dekningsbidrag til UiB-sentralt. Fakultetene og instituttene har ikke fått disse dekningsbidragene igjen under nåværende rektor, og jeg har ikke sett protester på det eller på akkumulerende strategiske rammekutt. Grunnen er nok enkel: Midlene fra kuttene fra UiB-sentralt har i stor grad kommet tilbake som strategiske tildelinger til vårt fakultet. Klaging på kutt fra vår side ville derfor fått liten forståelse fra andre deler av universitetet som bare får kuttene. Fakultetsledelsen har derfor godtatt kuttene, og antagelig ønsket dem velkommen, selv om de i stor grad har flyttet penger fra grunnleggende deler av naturvitenskapen over på tverrfaglige områder. Under Dypere innsikt i vår strategi pekes det på "Løsninger som vil kreve dypere innsikt innen matematikk, naturvitenskap og

teknologi.” Grunnlaget for videre vekst og dypere innsikt svekkes ved denne pengeflyttingen, og fokus på utdanning er også svekket ved ensidig fokus på BOA og strategiske satsinger.

På kort sikt kan det virke som god taktikk å godta kutt så lenge midlene kommer tilbake til oss og andre får regningen. På lang sikt tror jeg det er en dårlig strategi. Vi har signal på at ansatte ved andre avdelinger ved UiB har merket seg pengeflyten og vil sikkert fremme legitime ønsker om satsing på deres felt. Det kan derfor komme tider med vesentlige strategiske satsinger til andre deler av UiB og tilsvarende kutt som rammer oss. Om det skjer, vil vi få liten forståelse om vi klager over kutt slik vi gjorde i dekningsbidragdebatten. Over tid mener jeg derfor det er mere robust å bygge vekst og satsinger på produksjon og resultater, heller enn på kutt hos andre.

Om ledelsesmodell. Jeg har tenkt over hvordan ledelsesmodellen har utviklet seg ved vårt fakultet fra tiden da jeg var student. Tidligere lå stillingene ved fakultetet, instituttene hadde valgte styrere og de måtte argumentere med undervisningsbehov for å få nye vitenskapelige stillinger. Etter det ble instituttene økonomisk fristilt med ansvar for egen økonomi og vi fikk overgang til tilsatte instituttledere. Økonomien ble gradvis mere resultatbasert. Eventuell vekst ble knyttet til produksjon. Fristillingen gjelder formelt fortsatt, men jeg mener den er vesentlig undergravd etter år med akkumulerende rammekutt av et omfang som tilsvarer handlingsrommet knyttet til naturlig avgang. Skal dette handlingsrommet tilbake til et institutt, må det arbeides strategisk og systematisk oppover i systemet over år. Endringer i økonomien avhenger mere av dette fagpolitiske arbeidet, enn av produksjon knyttet til utdanning og forskning. Vi er tilbake til der vi var for mange år siden med å argumentere oppover for tildelinger. Tildelingene er nå begrunnet i tverrfaglige strategisk satsinger heller enn i utdanning, og de kommer gjerne i form av midlertidige stillinger, utstyr og bygg i stedet for faste vitenskapelige stillinger og undervisere. Jeg mener at det på sikt er mere robust å knytte vekst og satsinger til produksjon, og da må vi gjenreise det økonomisk fristilte instituttet.

Om balanse mellom grunnleggende forskning og strategiske satsinger. Da jeg stilte som kandidat til fakultetstyret skrev jeg: ” Det vil være viktig framover å styrke de strategiske satsingsområdene som marin forskning, klimaforskning og forskning på energi samtidig som grunnleggende disiplinorientert forskning ivaretas og styrkes.” I strategien for fakultetet står det under Dypere innsikt: ”Sterke disiplinbaserte grunnforskningsmiljøer skaper grunnlag for tematiske og disiplinoverskridende fagområder.” Dette er jeg også helt enig i, men vil hevde at pengeflyttingen har skjedd systematisk fra det grunnleggende mot det tematiske og disiplinoverskridende. Dette gir ikke bedre grunnlag for å nå de mål som blir stilt i strategien.

Om utdanning. Det er en viktig oppgave for fakultetet å styrke rekrutteringen til våre studieprogram og å forbedre gjennomføringen i programmene. Dette er en meget viktig del av samfunnsoppdraget og kan også gi betydelig større inntekter til fakultet og institutt. I langtidsbudsjett for UiB for 2017-2022 finner jeg utsagnet: ”Den delen av inntekten som vokser mest er inntekt basert på utdanning”. Utdanning er vektlagt i budsjettforslaget for 2017, men jeg mener fortsatt at fokus er i vesentlig grad dreid fra utdanning mot tverrfaglige forskningsmessige satsinger og BOA. Større produksjon og bedre gjennomføring i utdanning er viktig i seg selv og gir en basis for å ivareta både grunnleggende disiplinorientert forskning og strategiske satsinger.

Effektiviseringskutt - Hvem skal det kuttes i? Rammekutt og effektiviseringskutt vil øke spenningene i organisasjonen. Så langt har ansvaret for å kutte bare blitt sendt ned til instituttene. Sentraladministrasjonen skal imidlertid kuttes med 50 årsverk, mens fakultetsadministrasjonen har vokst. Det siste er at den skal utvides med en marin direktør. Personaladministrasjonsprosjektet skulle føre til en effektivisering tilsvarende 4-5 stillinger. Kan de kuttes?

I et oppslag 5/12 under aktuelt på UiBs informasjonsside står det en merknad til statsbudsjettet for 2017: ”Budsjettforliket inneholder ikke bare positive nyheter. Økt effektiviseringskutt fra 0,5 til 0,8 prosent betyr til sammen et ekstrakutt på 95 millioner kroner for sektoren. For UiB sin del vil dette bety kutt på vel ti millioner kroner.” Vår rektor uttaler seg også om saken:

”-Dette er selvsagt utfordrende og noe som påvirker vår virksomhet. Vi vil forsøke å ta inn effektiviseringskuttene gjennom effektivisering av administrative rutiner. Slike kutt vil, dersom de holder frem over tid, være skadelig for kvaliteten i utdanningen og forskningen som leveres fra våre institusjoner, sier rektor Dag Rune Olsen ved UiB.”

Jeg er helt enig i denne uttalelsen. Vi må øke inntektene for å unngå kamper mellom ulike grupper ansatte. Det vi lever av er utdanning og forskning ledet og utført av vitenskapelig tilsatte og så langt har kuttene i hovedsak bare rammet denne gruppen tilsatte. Å kutte i det utførende ledd kan ikke være en bærekraftig strategi.

Skal fokus være på organisasjon eller medarbeidere? Bakgrunnen for iverksetting av Scenario 2030 arbeidet er strategiene til MN og UiB. Fokus er i stor grad blitt på bygg og organisasjon. Dette er selvsagt viktig, men det aller viktigste er kommet i bakgrunnen: studenter og ansatte. Forskning og utdanning baserer seg på at det er vitenskapelig tilsatte som utfører arbeidet og som får grobunn til å vokse som forskere og undervisere. De som er tilknyttet strategiske satsingsområder har fått det, men de fleste er ikke tilknyttet slike satsinger og har fått reduserte muligheter til å vokse og kan lett kjenne seg lite verdsatt som medarbeidere. Inntrykket blir lett: Enten er du med eller så er du ute, og de fleste er ute nå. UiB trenger alle

med på laget for å få til langsiktig vekst.

Har riggingen, satsingen og spissingen virket? Etter tre år med akkumulerende strategiske tildelinger og kutt kan det være på tide å spørre seg: Virker dette? Vi kjenner status når det gjelder SFF-, SFI- og FMEer. BOA går litt opp og ned, med en gledelig vekst knyttet til vitenskapelig utstyr. Antall PhD stillinger knyttet til BOA går ned.

Er kanskje tanken om at det som skal gi vekst og bære oss videre i stor grad kan planlegges fra toppen feil? Hva vet vi i dag om hva som blir løsningene og de viktigste fagfelt i 2050? Det er kanskje på tide med litt ydmykhet og i langt større grad legge til rette for at det skal gro opp spennende ny forskning og undervisning nedenfra, i bredden av det vi bedriver.

Skal det kunne gro opp utmerket forskning og utdanning fra bunnen av må det være midler til at alle medarbeidere får mulighet til å nå sitt potensiale. Ved å ta midler fra vanlige vitenskapelige medarbeidere svekkes deres muligheter til å følge med i internasjonal forskning, og dette vil på sikt gå ut over forskningsbasert utdanning. Jeg minner også på om at SFFen på romforskning (Birkelandsenteret) grodde opp selv om det ikke ble sett på som et strategisk satsingsområde.

Om veien videre.

For å nå våre langsiktige strategiske mål må vi levere på samfunnsoppdraget: Utdanning, forskning, formidling og innovasjon. Det er de to første som er størst og som gir inntekter. Inntektsfordelingen må være resultatbasert, og det må arbeides på alle nivå i organisasjonen for å forklare at det vi får avhenger av det vi leverer. Nåværende modell med 25% til UiB-sentralt, 25% til MN og 50% til instituttene synes fornuftig. Jeg etterlyser en analyse/studium på om det er slik at top-down strategisk satsing gir totalt sett flere spisse resultat og mere og bedre resultat og resultatbaserte inntekter. Jeg tror heller at dette fører oss inn i en nedadgående spiral. Dette må snues til en spiral oppover. Det er medarbeidere på laveste nivå som skal utføre arbeidet og det må være insentiv slik at det vises kreativitet i å skape aktiviteter som gir inntekter. Det må være lojalitet til dette systemet skal det virke, og den blir ødelagt når de to øverste nivå kan ta mye mere strategisk enn det som eventuelt kommer av resultatbaserte midler. Fristillingen av instituttene må bli reell.

Ved at 1/2-parten av totalt handlingsrom knyttet til resultatbaserte inntekter blir lagt på UiB-sentralt og MN blir det et strategisk handlingsrom der også. I et slikt system blir det insentivt til å skape vekst i alle ledd i organisasjonen. Vi vil da kunne unngå utmattende kamper om hvor kuttene skal taes.

På kort sikt, før inntektene kommer, kan det bety at ledelsene ved UiB-sentral og ved MN-fakultetet må si nei til forespørsler etter bidrag til nye satsinger selv om det

er gode faglige begrunnelser. Svaret må gjerne suppleres med: ”Vi ser at ved ditt institutt er det et potensiale for bedre produksjon av studiepoeng og bedre gjennomføring i studier og/eller bedre prosjekttinngang.”

Store deler av resultatbaserte inntekter er knyttet til utdanning. Fokus i fakultetets arbeid og i budsjettforelegg bør i langt større grad flyttes mot dette. Det kan gi bedre studentproduksjon, bedre gjennomføring, flere studieprogram i bredden av det vi bedriver. Målet kan være 1000 nye studenter inn til fakultetet hvert år og mere enn 500 til mastergrad hvert år.

Det er bra at vi har både rektorat og dekanat som er utadvendte og samfunnsorienterte, men dersom vi skal nå målene må arbeidet til dem som skal levere resultat verdsettes i langt større grad.

Hva kan vi klare i dagens fakultetsstyremøte?

Forslaget til budsjett er ryddig og gjenspeiler rammetildelingen fra UiB-sentralt og de løfter og tilsetninger som er gjort i 2016, og overlater i praksis lite handlingsrom til fakultetsstyret. Vi kan imidlertid bruke anledningen til å gi klare signal for arbeidet i 2017. Vi kan:

- be ledelsen ved fakultetet om å formidle bekymringene som er beskrevet over, videre til universitetsledelsen.
- be fakultetsledelsen arbeide for at handlingsrommet i langt større grad blir lagt til det nivået i organisasjonen der forskning og utdanning utføres i årene som kommer.
- be fakultetsledelsen arbeide mot at det fristilte institutt gjenreises.
- gi signal om mindre ”top-down” styring.
- be om mere fokus på menneskene som leverer på samfunnsoppdraget.

Forslag til vedtak.

Med forbehold om at det ikke skjer endringer i fakultetets forventede rammebevilgning, vedtar Fakultetsstyret budsjett 2017 for instituttene og til felles formål med total fordeling på 635,577 millioner kroner finansiert over grunnbudsjettet, med de merknader som framkom i møtet. Fakultetsstyret tar målsetningen om bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet på 385 millioner kroner til etterretning.

Endelige overføringer fra 2016 vedtas i forbindelse med behandling av årsregnskapet for 2016.

Fakultetsstyret vil også uttrykke bekymring over virkningene av akkumulerende rammekutt til instituttene. Handlingsrommet bør i langt større grad flyttes til instituttene og til menneskene som skal utføre forskning og utdanning. Fakultetsstyret ber fakultetsledelsen om å ta hensyn til dette når det gjøres valg og prioriteringer i 2017. Fakultetsstyret ber fakultetsledelsen om å formidle bekymringene videre til universitetsledelsen.

9/12-2016

Jarle Berntsen

Fakultetsstyremedlem